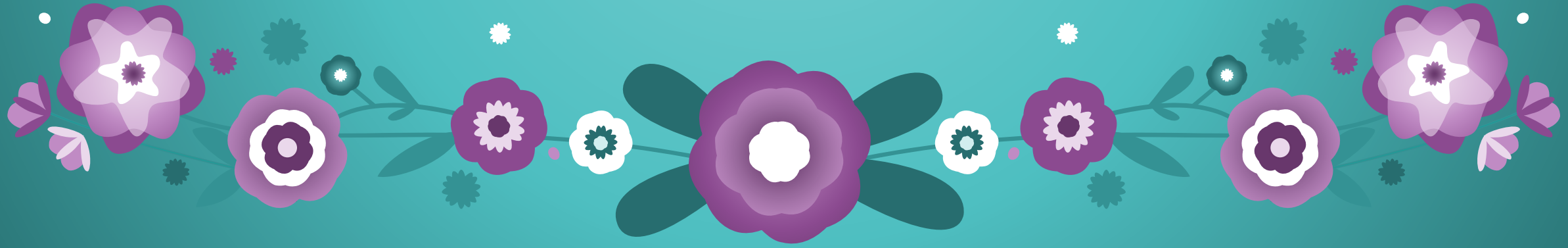
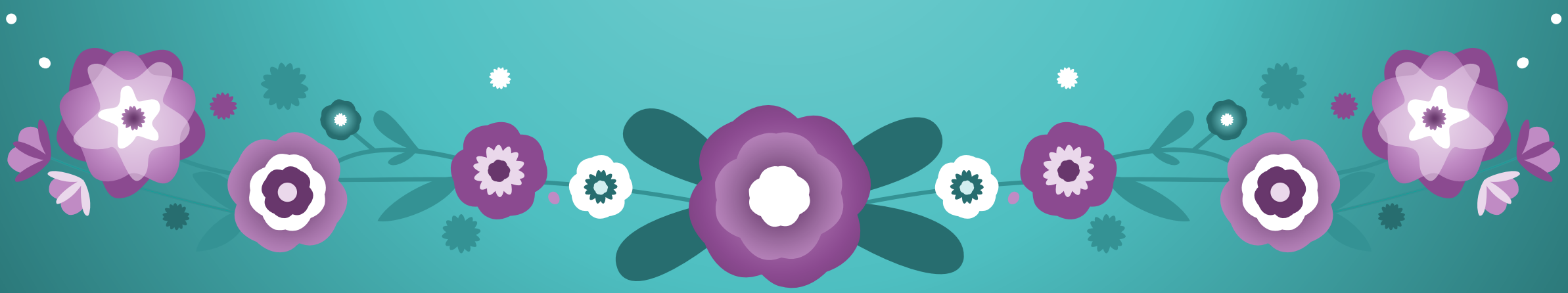
Temperamenttitutkimuksen klassikot

Bas/Bis-aktivaatioteoria (Jeffrey Gray)

- 1980-luvun alussa **Jeffrey Gray** havaitsi eroja rottien mantelitumakkeen, hypotalamuksen etuosan ja keskiaivojen toiminnassa sen mukaan, lähestyivätkö rotat uhkaavia ärsykkeitä aktiivisesti vai välttivätkö ne ärsykkeitä passiivisesti. → **Tämä sama havaittiin myöhemmin myös ihmisissä.**
- Gray nimesi näiden aivoalueiden aktivoitumisessa havaittavat erot **BAS/BIS-järjestelmäksi** (*behavioral activation system / behavioral inhibition system*).
- **BAS-järjestelmä** aktivoituu silloin, kun ihminen tavoittelee toivomiaan asioita, ennakoi toiveikkaasti tulevaisuutta ja on tunteiltaan myönteinen.
- **BIS-järjestelmä** liittyy puolestaan vaaran kokemiseen ja välttämiskäyttäytymiseen.
- **BAS/BIS-teorialla on yhtymäkohtia temperamenttitutkimuksiin →**
  - BAS/BIS-teorian ansiona on muun muassa se, että tunne-elämän epätasapainon eli neuroottisuuden on osoitettu olevan yhteydessä BIS-järjestelmän voimakkaaseen aktivoitumiseen.

Thomasin ja Chessin temperamenttipiirteet ja temperamenttijaottelu

Temperamenttipiirteet ja temperamenttijaottelu (Thomas & Chess)

- Alexander Thomas ja Stella Chess esittivät jo 1970-luvun lopussa paljon siteeratun mutta osin kritisoidun näkemyksen temperamentista → He pyysivät tutkimuksessaan yli sadalta vanhemmalta arvioita vauvojensa temperamenttipiirteistä, kuten aktiivisuudesta, rytmisyydestä ja uusiin tilanteisiin reagoimisesta, erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.
- **Thomas ja Chess jakoivat tutkimusaineistonsa perusteella vauvat kolmeen ryhmään:**
  - **Helpot vauvat** (40 %) olivat avoimia uusille asioille ja hymyilivät paljon.
  - **Haastavat vauvat** (10 %) olivat varautuneita ja itkivät usein.
  - **Hitaasti lämpiävät vauvat** (15 %) sopeutuivat vähitellen uusiin tilanteisiin ilmaisematta tunteitaan kovin voimakkaasti. Loput vauvoista eivät kuuluneet selkeästi mihinkään näistä ryhmistä.

THOMASIN JA CHESSIN TEMPERAMENTTITEORIAN TEMPERAMENTTIPIIRTEET

Aktiivinen	----------	Passiivinen
Rytmiltään säännöllinen	----------	Rytmiltään epäsäännöllinen
Lähestyvä	----------	Vetäytyvä
Korkea intensiivisyys	----------	Matala intensiivisyys
Mieliala positiivinen	----------	Mieliala negatiivinen
Helposti häiriytyvä	----------	Ei helposti häiriytyvä
Sinnikäs	----------	Lyhytjännitteinen
Helposti sopeutuva	----------	Huonosti sopeutuva
Herkkä ärsykkeille	----------	Ei herkkä ärsykkeille

Kaikki jaetaan kolmen temperamenttityyppiin: helppo, hitaasti lämpenevä ja haastava

Temperamenttijaottelu

helpot vauvat 40 %

hitaasti lämpiävät vauvat 15 %

haastavat vauvat 10 %

Temperamentin pysyvyys (Jerome Kagan)

- Jerome Kagan kollegoineen on selvittänyt **18 vuotta** kestäneessä pitkittäistutkimuksessa temperamentin ja fysiologisten reaktioiden yhteyksiä.
- Tutkimus aloitettiin havainnoimalla viittäsataa neljän kuukauden ikäistä vauvaa laboratoriossa. Heidän reaktioitaan tarkkailtiin, kun heille näytettiin tuttuja ja outoja kasvokuvia, soitettiin vieraan henkilön ääntä ja haistatettiin outoa hajua. Myös vieraiden henkilöiden läsnäolon vaikutuksia vauvojen käyttäytymiseen havainnoitiin.
- Tutkimuksessa mukana olleita vauvoja seurattiin 14 kuukauden iässä tehdyn tutkimuksen jälkeen useissa tutkimuksissa 2, 4, 8, 11 ja 18 vuoden iässä.

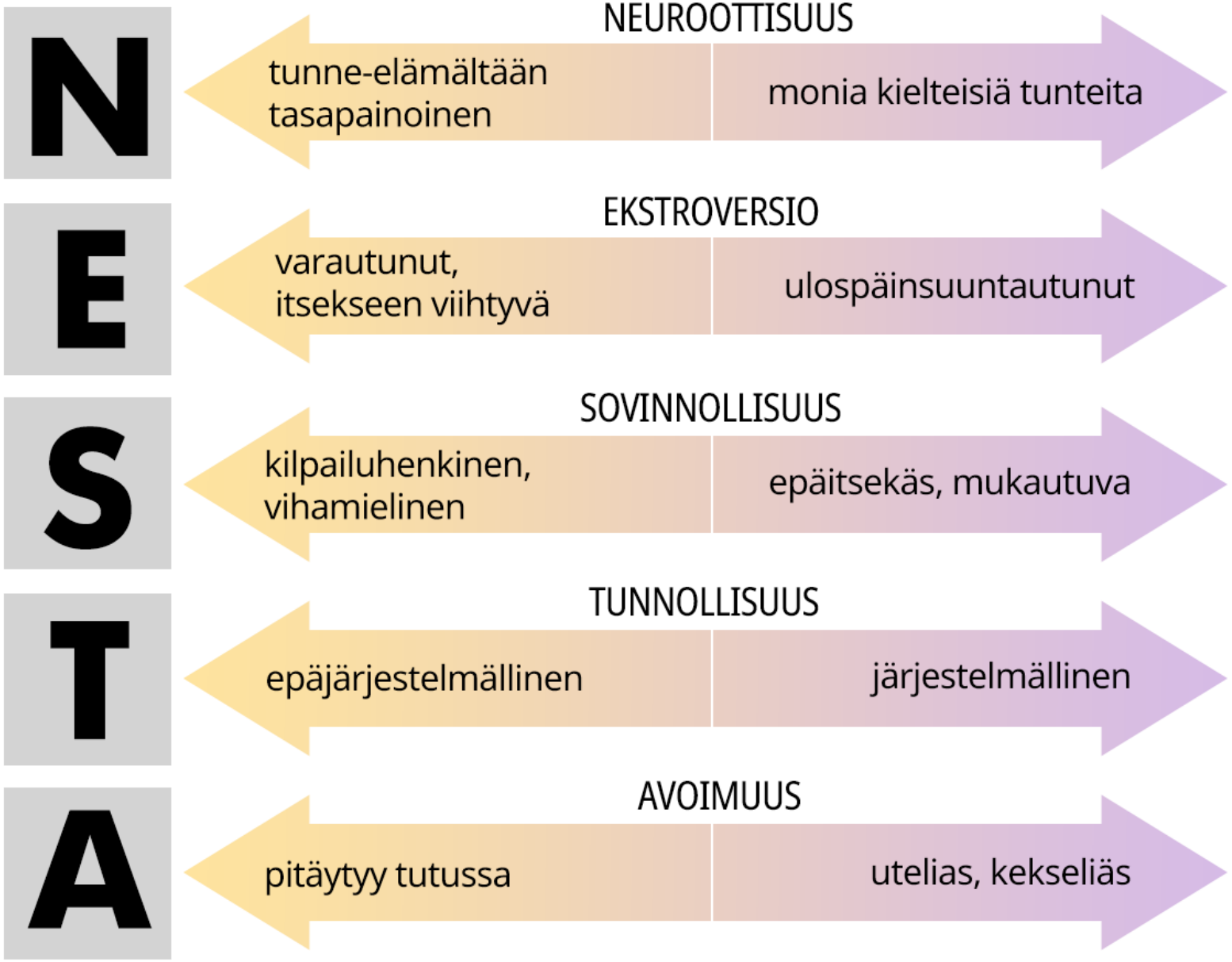
- **Vaikka** kasvatuksella ja erityisesti vauvan ja hoitajan kiintymyssuhteen laadulla samoin kuin erilaisilla ympäristötekijöillä on vaikutuksia temperamentin ilmenemiseen**, erot Kaganin vauvaiästä saakka tutkimien ryhmien välillä olivat suhteellisen pysyviä**.
- Tämä tarkoittaa Kaganin mukaan muun muassa suurta todennäköisyyttä sille, että **voimakkaasti reagoivasta, estyneestä vauvasta ei tule erityisen sosiaalista, spontaania, huoletonta ja rentoutunutta.**
- **Perinnölliset lähtökohdat ja temperamentti asettavat siis edellytykset yksilön kehitykselle elämän eri vaiheissa.**

Testaa oma temperamenttisi

Lue qr-koodi ja testaa millainen sinun temperamenttisi on.

Tehtävä 11 . Nesta/Big five

VIISI SUUURTA PIIRETTÄ – BIG FIVE

© Studeo

Temperamentin ja ympäristön yhteensopivuus

- Vanhempien ja lasten temperamenttipiirteet vaikuttavat **toisiinsa**.
- Vanhempien ohjaus vaikuttaa lasten temperamenttipiirteisiin.
- **Ympäristö ja kulttuuri muovaavat yksilön temperamenttipiirteitä**.
- Vanhempana ihmisen on mahdollisuus valita temperamenttinsa mukaisia ympäristöjä.

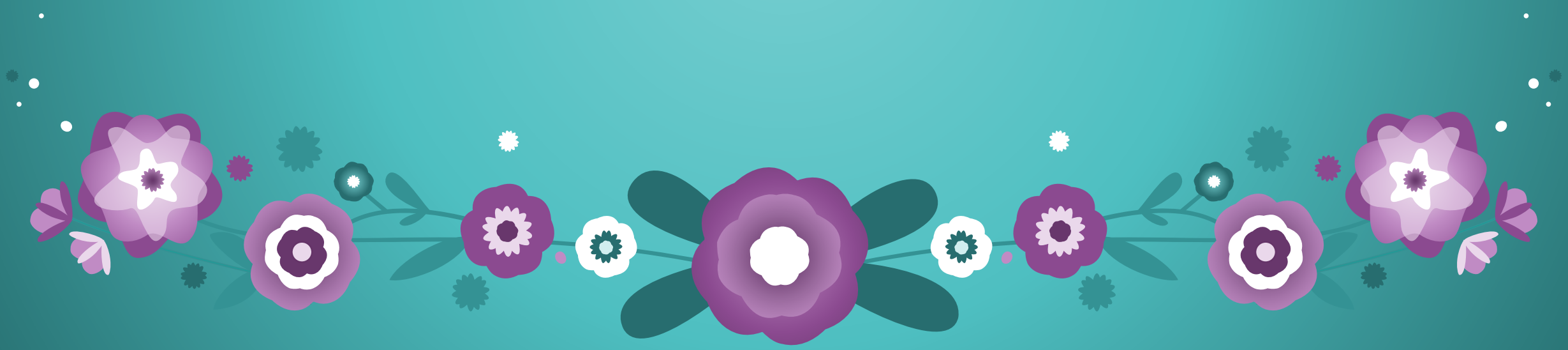
Persoonallisuus piirteiden avulla kuvattuna

- **Piirteellä** tarkoitetaan ihmisen suhteellisen pysyvää tapaa ajatella, tuntea ja toimia.
- **Pysyvyys** tarkoittaa sitä, että piirre ilmenee melko samanlaisena yksilön elämänkaaren eri vaiheissa.
- Piirteen mukainen käyttäytyminen myös toistuu eri tilanteissa.

Testit psykologian tiedonkeruutapana

- Testit voidaan jakaa **itsearviointikyseihin** ja **projektiivisiin testeihin**.
- Testin **reliabiliteetti** (luotettavuus) tarkoittaa sitä, miten hyvin testi mittaa mitattavana oleva asiaa. Esimerkiksi testitilanne ja erilaiset satunnaisvirheet saattavat heikentää reliabiliteettia.
- Testin **validiteetti** eli pätevyys tarkoittaa sitä, miten hyvin testi kertoo juuri mitattavasti asiasta eikä jostakin muusta. Validin testin tulos ei riipu esimerkiksi testin tekijän motivaatiosta.

Persoonallisuuden pysyvyys ja muutos

Kysely

Lue qr-koodi tai klikkaa opintojakson Pedanetin etusivun linkkiä.

Koetko, että persoonallisuutesi on jonkin piirteen osalta muuttunut tähänastisen elämäsi aikana?

Vai onko se pysynyt samanlaisena?